

PRAVILNIK

O PREVENTIVNIM MERAMA ZA BEZBEDAN I ZDRAV RAD PRI KORIŠĆENJU SREDSTAVA I OPREME ZA LIČNU ZAŠTITU NA RADU

("Sl. glasnik RS", br. 92/2008 i 101/2018)

I. Opšte odredbe

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se minimalni zahtevi koje je poslodavac dužan da ispuni u obezbeđivanju primene preventivnih mera pri korišćenju sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu.

Član 2

Sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu, u smislu ovog pravilnika, jesu sva sredstva i oprema koje zaposleni nosi, drži ili na bilo koji drugi način koristi na radu, sa ciljem da ga zaštiti od jedne ili više istovremeno nastalih opasnosti i/ili štetnosti, odnosno da ukloni ili smanji rizik od nastanka povreda i oštećenja zdravlja.

Sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu, u smislu ovog pravilnika, jesu i sva pomoćna sredstva ili dodaci koja su namenjena za ostvarivanje cilja iz stava 1. ovog člana.

Sredstvima i opremom za ličnu zaštitu na radu, u smislu ovog pravilnika, ne smatraju se:

- 1) obično radno odelo ili uniforma, koje nije posebno namenjeno za zaštitu bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenog;
- 2) sredstvo i oprema koje koriste zaposleni u službama za prvu pomoć i spasavanje;
- 3) sredstva i oprema za ličnu zaštitu vojnika, policajaca i zaposlenih u drugim državnim organima, koja su utvrđena posebnim propisima;
- 4) sredstva i oprema namenjena za zaposlene u drumskom saobraćaju;
- 5) sportska sredstva i oprema;
- 6) sredstva i oprema za samoodbranu i zastrašivanje;
- 7) prenosni uređaji i aparati za otkrivanje i javljanje opasnosti i smetnji.

Član 3

Sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu koristi zaposleni na radnom mestu i u radnoj okolini, odnosno prilikom obavljanja poslova i radnih aktivnosti, na kojima se opasnosti i/ili štetnosti, odnosno rizici od nastanka povreda i oštećenja zdravlja, ne mogu otkloniti ili u

dovoljnoj meri smanjiti primenom tehničkih, tehnoloških, organizacionih i drugih mera u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu.

II. Obaveze poslodavca

1. Obezbeđivanje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

Član 4

Poslodavac je dužan da zaposlenom obezbedi korišćenje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu.

Član 5

Poslodavac je dužan da obezbedi zaposlenom sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu koja moraju da:

- 1) budu izrađena u skladu sa propisima o bezbednosti proizvoda;
- 2) odgovaraju postojećim uslovima na radnom mestu i u radnoj okolini;
- 3) budu namenski izrađena za otklanjanje ili smanjenje rizika na radnom mestu i kao takva ne smeju da povećavaju postojeće ili proizvedu nove rizike za bezbednost i zdravlje zaposlenih;
- 4) odgovaraju specifičnim ergonomskim zahtevima na radnom mestu i zdravstvenom stanju zaposlenog;
- 5) budu tako izrađena da ih zaposleni može pravilno i na jednostavan način koristiti i posle podešavanja, popravke, dorade i sl.

Kada zaposleni, zbog više opasnosti i štetnosti kojima je izložen, mora koristiti istovremeno različita sredstva i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu, poslodavac je dužan da obezbedi da ta sredstva i oprema budu međusobno prilagodljiva i da pri tome efikasno štite zaposlenog od opasnosti i štetnosti kojima je izložen na radu.

2. Određivanje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

Član 6

Poslodavac je dužan da odredi sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu na osnovu procene rizika od nastanka povreda i oštećenja zdravlja zaposlenih, odnosno prepoznatih i utvrđenih opasnosti i štetnosti kojima su zaposleni izloženi na radnom mestu i u radnoj okolini.

Poslodavac je dužan da sačini Pregled opasnosti i štetnosti koje zahtevaju korišćenje sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu (Prilog 1), kao i da odredi sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu koja odgovaraju Pregledu sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu (Prilog 2).

Prilozi iz stava 2. ovog člana odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 7

Poslodavac određuje vrstu sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu i uslove njihovog korišćenja koji odgovaraju stanju na radnom mestu i u radnoj okolini, uzimajući u obzir vrstu i učestalost izlaganja opasnostima i štetnostima, nivo rizika, karakteristike radnog mesta i efikasnost zaštite zaposlenog sredstvima i opremom za ličnu zaštitu na radu u odnosu na uslove u kojima mora da ih koristi.

3. Procena sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

Član 8

Poslodavac je dužan da pre izbora sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu, koju planira da izda na korišćenje zaposlenom, izvrši procenu da li ista ispunjavaju zahteve iz čl. 5. i 6. ovog pravilnika.

Procena obuhvata sledeće elemente:

- 1) analizu i procenu rizika koji ne mogu da se otklone ili smanje drugim merama;
- 2) osobine koje mora da poseduje sredstvo i/ili oprema za ličnu zaštitu na radu da bi efikasno otklonila ili smanjila rizike iz tačke 1) ovog stava, kao i rizike koji mogu nastati korišćenjem tog sredstva i/ili opreme;
- 3) upoređivanje osobina sredstva i/ili opreme koja može da se nabavi, a koja ispunjava uslove iz tačke 2) ovog stava.

Poslodavac je dužan da procenu iz stava 1. ovog člana izmeni i dopuni uvek kada dođe do promena u bilo kom njenom elementu.

4. Korišćenje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu

Član 9

Poslodavac je dužan da izda na korišćenje odgovarajuća sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu zaposlenom koji radi na poslovima utvrđenim u Pregledu sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu prema poslovima koji zahtevaju njihovo korišćenje (Prilog 3).

Prilog iz stava 1. ovog člana odštampan je uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Poslodavac je dužan da pri davanju na korišćenje sredstva i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu zaposlenom, poštuje načelo prema kome su sredstvo i/ili oprema za ličnu zaštitu na radu namenjeni za njegovo lično korišćenje.

Kada okolnosti zahtevaju da određeno sredstvo i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu koristi više zaposlenih, poslodavac je dužan da preduzme sve što je potrebno da takvo korišćenje ne ugrozi zdravlje i higijenu zaposlenih.

Član 10

Poslodavac je dužan da obezbedi da korišćenje sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu ne prouzrokuje finansijske obaveze za zaposlene.

Poslodavac je dužan da zaposlenom na korišćenje da samo ispravna sredstva i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu, pri čemu potrebnim čuvanjem, održavanjem, popravkama i zamenama obezbeđuje zadovoljavajuće higijensko stanje sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu.

Poslodavac obezbeđuje da zaposleni koriste sredstva i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu isključivo u skladu sa njihovom namenom, osim u izuzetnim i specifičnim slučajevima.

Poslodavac je dužan da obezbedi da zaposleni budu upoznati i da koriste sredstva i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu u skladu sa svim bezbednosno-tehničkim podacima za ta sredstva i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu.

Poslodavac je dužan da obezbedi dokumentaciju u kojoj su navedeni podaci iz stava 4. ovog člana na jeziku koji zaposleni razume.

Član 11

Poslodavac je dužan da, blagovremeno i pre početka korišćenja sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu, upozna zaposlenog sa rizicima od nastanka povreda i oštećenja zdravlja, zbog kojih ima obavezu da koristi data sredstva i/ili opremu za ličnu zaštitu na radu.

Poslodavac je dužan da teorijski i praktično osposobi zaposlene za pravilno korišćenje sredstava i/ili opreme za ličnu zaštitu na radu.

Praktično osposobljavanje zaposlenih, iz stava 2. ovog člana, podrazumeva demonstraciju korišćenja.

III. Obaveštavanje zaposlenih

Član 12

Poslodavac je dužan da zaposlenima ili njihovim predstavnicima za bezbednost i zdravlje na radu obezbedi sve informacije koje se odnose na bezbednost i zdravlje na radu, a naročito o merama koje se preduzimaju u cilju zaštite bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenih pri korišćenju sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu.

IV. Saradnja poslodavca i zaposlenih

Član 13

Poslodavac i zaposleni, odnosno njihovi predstavnici za bezbednost i zdravlje na radu dužni su da sarađuju u vezi sa svim pitanjima koja se odnose na korišćenje sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbednost i zdravlje na radu.

Zaposleni i njihovi predstavnici imaju pravo na uvid u dokumentaciju koja se odnosi na sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu, a koja predstavlja osnov za njihovo određivanje i korišćenje.

E L /	Lic e																			
	Cel a gla va																			
	Šak ra																			
	Ost ali del ovi																			
	Sto pal o																			
	Ost ali del ovi																			
	Kož a																			
	Tru p																			
	Un utra šnji org ani																			
	Cel o telo																			

Prilog 2

PREGLED SREDSTAVA I OPREME ZA LIČNU ZAŠTITU NA RADU

1. ZAŠTITA GLAVE

- zaštitni šlem za korišćenje u industriji (rudarstvo, građevinarstvo i druge industrije),
- industrijske zaštitne kape, šeširi, mreže za kosu - sa ili bez štitnika za oči, za zaštitu skalpa,
- zaštitne kapuljače, marame i dr. (od tkanine, nepropusne tkanine, itd.).

2. ZAŠTITA SLUHA

- antifoni i slične naprave,
- šlem sa potpunom akustičnom zaštitom,
- naušnice koje mogu da se pričvrste na industrijske šlemove

- štitnici za uši sa prijemnikom za nisko-frekventnu indukciju,
- štitnici za uši sa opremom za komunikaciju.

3. ZAŠTITA OČIJU I LICA

- naočare,
- zaštitne naočare,
- naočare koje štite od rendgenskog, ultraljubičastog, infracrvenog, laserskog i drugog zračenja,
- štitnici za lice,
- maske i šlemovi za zavarivanje (ručne maske, maske koje se pričvršćuju trakom za glavu ili maske koje mogu da se pričvrste na zaštitne šlemove).

4. ZAŠTITA DISAJNIH ORGANA

- filtrirajući aparati, maske ili polumaske sa filterima za prašinu, gasove i radioaktivnu prašinu,
- izolacioni aparati sa crevom za dovod svežeg ili komprimovanog vazduha sa maskom za celo lice, polumaskom ili sklopom usnika,
- uređaji za zaštitu organa za disanje sa pokretnom maskom za zavarivanje,
- ronilački aparat,
- ronilačko odelo.

5. ZAŠTITA RUKU I ŠAKA

- rukavice za zaštitu pri:
 - radu sa opremom za rad (od uboda, posekotina, vibracija i sl.),
 - radu sa hemikalijama,
 - korišćenju električne energije i visokim temperaturama,
- rukavice kod kojih su svi prsti zajedno osim palca,
- navlake za prste,
- zaštitni rukavi,
- štitnik za zglob šake pri teškom radu,
- rukavice bez prstiju,

- zaštitne rukavice.

6. ZAŠTITA STOPALA I NOGU

- plitke cipele, plitke čizme, duboke čizme, zaštitne čizme,
- cipele koje mogu brzo da se razvežu i skinu,
- cipele sa dodatnim ojačanjem u predelu prstiju (sa čeličnom kapnom i sl.),
- cipele i kaljače sa đonovima otpornim na dejstvo toplote,
- cipele, čizme i kaljače otporne na dejstvo toplote,
- termo-cipele, čizme i kaljače,
- cipele, čizme i kaljače otporne na vibracije,
- antistatičke cipele, čizme i kaljače,
- izolacione cipele, čizme i kaljače,
- čizme za rukovaoce testerom sa lancem,
- cokule,
- štitnici za kolena i potkolenice,
- umetnuti štitnici svoda stopala,
- kamašne,
- uložne tabanice koje mogu da se uklone (otporne na visoku temperaturu, probadanje ili znojenje),
- klinovi koji mogu da se uklone, za hod po ledu, snegu ili klizavom terenu.

7. ZAŠTITA KOŽE

- zaštitne kreme/masti.

8. ZAŠTITA TRUPA I ABDOMENA

- zaštitni prsluci, jakne i kecelje za zaštitu pri radu sa opremom za rad (od probadanja, posekotina, prskanja rastopljenog metala, itd.),
- zaštitni prsluci, jakne i kecelje za zaštitu pri radu sa hemikalijama,
- termo prsluci,
- prsluci za spasavanje,

- kecelje za zaštitu od rendgenskog zračenja,
- opasači za telo.

9. ZAŠTITA CELOG TELA:

- oprema za sprečavanje padova:
 - oprema za sprečavanje padova sa visine i u dubinu (potpuna oprema sa svim pratećim elementima),
 - oprema za sprečavanje padova sa apsorberom kinetičke energije (puna oprema sa svim pratećim elementima),
 - uređaji koji pridržavaju telo (zaštitni opasač),
- zaštitna odeća:
 - zaštitno radno odelo (iz dva dela ili jednodelno),
 - odelo za zaštitu pri radu sa opremom za rad (od probadanja, posekotina, itd.),
 - odelo za zaštitu pri radu sa hemikalijama,
 - odelo za zaštitu od prskanja rastopljenog metala i infracrvenog zračenja,
 - odelo koje je otporno na visoke temperature,
 - termo odelo,
 - odelo za zaštitu od radioaktivnog zračenja,
 - odelo za zaštitu od prašine,
 - odelo za zaštitu od gasova,
 - odelo od fluorescentnih ili reflektujućih materijala i prateći elementi (trake za ruke, rukavice, itd.),
 - zaštitni pokrivači.

Prilog 3

PREGLED SREDSTAVA I OPREME ZA LIČNU ZAŠTITU NA RADU PREMA POSLOVIMA KOJI ZAHTEVAJU NJIHOVO KORIŠĆENJE

1. ZAŠTITA GLAVE (ZAŠTITA LOBANJE)

Zaštitni šlemovi

- građevinski radovi, pre svega radovi na, ispod ili u blizini skela i podignutim mestima za rad, podizanje i skidanje oplata, sastavljanje i montiranje, rad na skelama i rad na rušenju građevinskih objekata,

- rad na čeličnim mostovima, metalnim konstrukcijama, stubovima, tornjevima, metalnim hidrauličnim postrojenjima, u železarama, valjaonicama, velikim kontejnerima, velikim cevovodima, kotlarnicama i elektranama,

- rad u jamama, rudarskim oknima, rovovima i tunelima,

- rad sa zemljom i kamenom,

- rad u podzemnim kopovima, kamenolomima, površinskim kopovima, rad na odvoženju uglja,

- rad na mašinama za bušenje zemlje,

- miniranje,

- rad u blizini liftova, pogonskih mehanizama liftova, dizalica i transportera,

- rad na visokim pećima, u čeličanicama, u topionicama, u valjaonicama, na obradi metala, kovanju i livenju,

- rad sa industrijskim pećima, kontejnerima, mašinama, silosima, bunkerima i cevovodima,

- brodogradnja,

- premeštanje vagona (manevrisanje),

- rad u klanicama.

2. ZAŠTITA STOPALA

Zaštitne cipele sa neprobojnim đonovima

- rad na osnovnim konstrukcijama, rad na temeljima i rad na izgradnji saobraćajnica (puteva),

- rad na skelama,

- rušenje građevinskih objekata, zidova i konstrukcija,

- rad sa betonskim građevinskim elementima koji uključuje i podizanje i skidanje oplata,
- rad na gradilištima i skladištima,
- rad na krovu.

Zaštitne cipele bez neprobojnih đonova

- rad na čeličnim mostovima, metalnim konstrukcijama, stubovima, tornjevima, liftovima, metalnim hidrauličnim postrojenjima, u železarama, valjaonicama, velikim kontejnerima, velikim cevovodima, dizalicama, kotlarnicama i elektranama,
- gradnja peći, instalacija za grejanje i ventilaciju i sklapanje metalnih delova,
- rad na rekonstrukciji i održavanju,
- rad na visokim pećima, u čeličanama, u topionicama, u valjaonicama, na obradi metala, kovanju, na toplom presovanju i izvlačenju,
- rad u kamenolomima i površinskim kopovima, rad na odvoženju uglja,
- rad na obradi i preradi kamena,
- rad na proizvodnji ravnog stakla i staklenih predmeta,
- rad sa kalupima u keramičkoj industriji,
- rad na oblaganju peći u keramičkoj industriji,
- rad na odlivcima u keramičkoj industriji i industriji građevinskih materijala,
- transport i skladištenje,
- rad sa zamrznutim komadima mesa i paketima konzervisane hrane,
- brodogradnja,
- premeštanje železničkih vagona - manevrisanje.

Zaštitne cipele sa potpeticama ili klinovima i neprobojnim đonovima

- rad na krovu.

Zaštitne cipele sa đonovima od izolacionog materijala

- rad sa i na ekstremno hladnim ili vrućim materijalima.

Zaštitne cipele koje lako mogu da se skinu

- u slučajevima kada postoji rizik da će rastopljene materije prodreti u obuću.

3. ZAŠTITA OČIJU ILI LICA

Zaštitne naočare, štitnici ili maske za lice

- zavarivanje, brušenje i rezanje,
- rad na zaptivanju i klesarski radovi,
- rad na obradi i preradi kamena,
- rad sa ručnim mehanizovanim alatima,
- rad na mašinama za obradu skidanjem materijala pri čemu nastaju mali - sitni opiljci,
- kovanje,
- uklanjanje i lomljenje delova,
- prskanje abrazivnih materija,
- rad sa kiselinama i bazama, sredstvima za dezinfekciju i korozivnim sredstvima za čišćenje,
- rad sa raspršenim tečnostima,
- rad sa i u blizini rastopljenih materijala,
- rad sa izvorima toplotnog zračenja,
- rad sa laserima.

4. ZAŠTITA DISAJNIH ORGANA

Sredstva i oprema za zaštitu disajnih organa/izolacioni aparati

- rad u kontejnerima, zatvorenim prostorima i industrijskim pećima koje rade na gas, gde postoji koncentracija gasa ili nedovoljna koncentracija kiseonika,
- rad u blizini visokih peći,
- rad u blizini gasnih konvertora i gasovoda visokih peći,
- rad u blizini ispusnih otvora visokih peći ukoliko postoji opasnost od dimova i isparenja teških metala,
- rad na oblaganju peći i posuda koje idu u peći gde postoji opasnost od pojave prašine,
- upotreba boja u spreju kada nije obezbeđeno odgovarajuće odstranjivanje prašine,
- rad u oknima, kanalizaciji i ostalim podzemnim prostorima vezanim za kanalizaciju,
- rad u hladnjačama gde postoji opasnost od izlivanja supstance koja se koristi za hlađenje.

5. ZAŠTITA SLUHA

Štitnici za uši

- rad na presama za metal,
- rad sa pneumatskim bušilicama,
- rad osoblja koje na aerodromima opslužuje avione,
- pobijanje šipova,
- rad na preradi drveta i tekstila.

6. ZAŠTITA TELA, RUKU I ŠAKA

Zaštitna odeća

- rad sa kiselinama i bazama, sredstvima za dezinfekciju i korozivnim sredstvima za čišćenje,
- rad sa ili u blizini vrućih materijala ili na mestima gde se oseća dejstvo povišene temperature,
- rad na proizvodnji ravnog stakla,
- peskarenje,
- rad u komorama za duboko zamrzavanje i hladnjačama.

Zaštitna odeća od nezapaljivih materijala (vatrootporna odeća)

- zavarivanje u zatvorenom ili skućenom prostoru.

Neprobojne kecelje

- vađenje kostiju i sečenje,
- rad sa ručnim noževima koji podrazumeva povlačenje noža prema telu.

Kožne kecelje

- zavarivanje,
- kovanje,
- livenje.

Zaštita podlaktice

- vađenje kostiju i sečenje.

Rukavice

- zavarivanje,
- rukovanje predmetima sa oštrim ivicama, osim kada je u pitanju oprema za rad kod koje postoji opasnost da će rukavica biti zahvaćena delovima te opreme,
- nebezbedan rad sa kiselinama i bazama.

Rukavice sa metalnim nitnama ili pletivom

- vađenje kostiju i sečenje,
- sečenje pri kojem se koriste ručni noževi za proizvodnju mesnih proizvoda i klanje u klanicama,
- zamena noževa na mašinama za sečenje ili rezanje.

7. NEPROMOČIVA ODEĆA

- rad na otvorenom po kiši i hladnom vremenu.

8. ODEĆA OD REFLEKTUJUĆIH MATERIJALA

- rad pri kom zaposleni moraju da budu jasno vidljivi.

9. ZAŠTITNI OPASAČ

- rad na skelama,
- montaža već proizvedenih građevinskih elemenata na visini,
- rad na stubovima.

10. BEZBEDNOSNA UŽAD

- rad u kabinama visokih dizalica,
- rad na visokoregalnim dizalicama,
- rad u visokim delovima tornjeva na bušotinama,
- rad u oknima i kanizacionim odvodima.

11. ZAŠTITA KOŽE

- rad sa i na preradi i proizvodnji sredstava za premazivanje,
- rad na štavljenju kože.